LM-067/2022

Fylgiskjal 11.

the Faroe Islands
Unspoiled, Unexplored, Unbelievable

Tórshavn 06.09.2021

Hoyringssvar frá Visit Faroe Islands til uppskot til løgtingslóg um náttúruvernd

Ferðavinnan í Føroyum er á einum vegamóti. Tað eru politisku avgerðirnar, ið nú liggja fyri framman, ið fara at gera av, um vit kunnu menna eina burðardygga og væl skipaða ferðavinnu í Føroyum ella ikki. Visit Faroe Islands hevur leingi víst á tørvin at fáa lógarkarmar, ið skipa virksemið í føroysku náttúruni. Vit hava onga veruliga lendislóggávu og onga náttúruverndarlóggávu, og vit hava heldur onga lóggávu, ið skipar frítíðar- og ferðavinnuvirksemið í náttúruni. Tað er tilvildin, ið ræður einsamøll á hesum økinum.

Tí er gleðiligt at nýtt uppskot til náttúruverndarlóg loksins verður sent til ummælis og vónandi ber á mál hesaferð at fáa lógina samtykta, so týðandi arbeiði at útfylla karmarnar í hesi lóg kann fara í gongd.

Ferðavinna og náttúruvernd
Greitt samband er millum náttúruvernd og ferðavinnu. At øki verða útnevnd verndarøki merkir nevniliga, at tað verður greitt tilskilað, hvussu økið verður vart m.a. við teimum umsitingarætlanum sum skulu gerast ísv. at øki verða vard. Hyggja vit at verndarøkjum uttanlands, eru greiðar reglur um, hvussu vitjandi kunnu ferðast í økinum. At verja eitt øki merkir í flestu førum ikki, at fólk skulu halda seg burtur frá økinum. Tvørturímóti er greitt samband millum vitjan og vernd, tí tað er ein týðandi liður í verndararbeiðinum at kunna um tey náttúruvirði, sum verða vard, bæði so fólk eru tilvitað um, hví økið verður vart, samstundis sum fólk hava góða atgongd til at síggja og kunna seg um náttúrumargfeldni í økinum. Tað er gleðiligt, at lógaruppskotið eisini leggur upp til tað.

Í menningarætlanini fyri framtíðar ferðavinnu frá 2019 er stórur dentur lagdur á náttúruvernd. Millum annað staðfestir Visit Faroe Islands í menningarætlanini at "okkum tørvar nýggja lóggávu, ið bæði tryggjar ábyrgdarfulla nýtslu og atgongd til okkara náttúru. Tað er bæði avgerandi og átrokandi, vilja vit halda fram at menna ferðavinnuna her á landi. Lóggávan er ein fortreyt fyri at seta í verk landsfevnandi skipanir, ið kunnu tryggja eina væl skipaða ferðavinnu við atliti at trygd, kunning og gjøldum. Vit mugu tryggja okkum, at føroyska náttúran verður verandi atkomulig og óspilt um somu leið, sum ferðavinnan mennist. Hetta er javnvágin, vit skulu finna og síðani varðveita."

Vit ynskja at virka fyri, at Føroyar vera undangonguland í burðardyggari ferðavinnustýring og náttúruvernd. Í dag eru vit eftirbátur, og vit hava í dag eina meiri ella minni tilvildarliga og reaktiva umsiting, hvat náttúrufriðing viðvíkur. Fremsta orsøkin er, at vit ikki hava amboðini at verja náttúruna. Tí er tað sera átrokandi, at vit samtykkja eina náttúruverndarlóg, ið er fyrsta stig at røkka málinum um eina burðardyggari umsiting av náttúru okkara.

Viðmerkingar til lógaruppskotið
Lógaruppskotið førir í sær sjálvum ikki til náttúruvernd. Talan er um heimildarlóggávu ella rammulóggávu, ið setir karmin um arbeiði framyvir. Tað er ein veikleiki við uppskotinum, at ongar ítøkiligar verndarásetingar eru. Til dømis er upplagt at brúka hetta høvi til at gera yvirskipaðar ásetingar

the Faroe Islands
Unspoiled, Unexplored, Unbelievable

um virksemi í náttúruni, sum eyðsæð er til skaða fyri bæði lendi og fuglalív. Mest upplagda dømi er ATV-ferðsla uttanfyri bøgarðarnar, ið alt fyri eitt átti at verið forboðin um alt landið. Annað dømi eru ítøkiligar ásetingar, sum forða fyri at grót, plantur og annað verður tikið úr náttúruni. FOnnur slík dømi eru eisini

Tað er eisini ein veikleiki við lógaruppskotinum, at nærum allar verndarásetingar eru orðaðar sum meiri ella minni leysar heimildir, har "landsstýrismaðurin kann" áseta nærri reglur í kunngerð. Tá allar verndarásetingar eru grundaðar á avgerð landsstýrismansins er vandin, at tað vera politisk atlit heldur enn saklig, náttúruvísindalig atlit sum í síðsta enda avgera, nær friðingar verða framdar. Staðfest verður í almennu viðmerkingunum, at lógin í stóran mun er ein amboðskassi, "har ið tað veldst um politiska raðfesting og fígging, hvussu og hvussu nógv amboðini verða brúkt". Hetta halda vit ikki vera nøktandi við uppskotinum.

Afturat hesum inniheldur uppskotið fyrivarnisreglur og ásetingar um rímiligheit, ið ein kann stúra fyri vera brúktar sum grundgeving fyri ikki at seta í verk nøktandi verndarátøk. Orðingar sum "so langt tað er rímiligt", "miðast skal eftir" og "tá týðandi samfelagsáhugamál gera tað neyðugt" eru dømi um orðingar, ið kunnu brúkast til at sleppa undan at seta náttúruverndina í hásæti, um onnur politisk atlit tala fyri tí. Hetta saman við lutfalsliga nógvum kunngerðarheimildum har "landsstýrismaðurin kann" áseta reglur ger, at lógaruppskotið í síni heild stendur ið so veikt.

Vit mæla til, at avgerðir um friðing í størri mun verða lagdar til fakmyndugleikan, so tað vera sakligar grundgevingar og kanningar sum avgera, nær friðingar ella onnur verndarátøk verða settar í verk og ikki politisk atlit, ið oftani eru meiri stuttskygd og m.a. stýrd av atlitinum til jarðareigararnar ella onnur vinnulig atlit. Tað vísa royndirnar tíverri.
Heldur enn at landsstýrismaðurin er stigtakari, eftirlits- og kærumyndugleiki innan náttúruvernd, mæla vit til at avgerðir um friðing umframt eftirlitið verða løgd til fakmyndugleikan, ímeðan landsstýrismaðurin einans er kærumyndugleiki á økinum, soleiðis sum §32 heimilar. Á tann hátt fáa vit eitt meiri miðvíst, fakliga stýrt verndararbeiði við armslongd frá politiska myndugleikanum. Tað meta vit er neyðugt, skal lógin fáa veruligan virknað.

Økisvernd
Fyri ferðavinnuna er tað serliga kapittul 4 í lógini, ið snýr seg um økisvernd, ið er viðkomandi. Ásetingarnar geva landsstýrismanninum heimild til í kunngerð at skipa ymisk sløg av verndarøkjum, bæði á landi og á sjógvi. Lógaruppskotið letur t.d. upp fyri, at stór náttúruøki kunnu verjast sum tjóðgarðar, eins og til ber at útnevna landslagsverndarøki, har tað er landslagið sum heild, ið verður vart. Eisini ber til at verja øki við sjáldsamari ella viðkvæmari náttúru, serligum jarðfrøðiligum fyribrigdum ella á annan hátt einum týðandi náttúruvirði. Tað er ein styrki, at lógaruppskotið hevur møguleikan at skilja millum ymisk sløg av verndarøkjum.

Vit meta samanumtikið, at ásetingarnar um økisvernd er eitt gott og neyðugt amboð, sum fer at vera ein ágóði fyri Føroyar sum ferðafólkaland og fyri okkum sum búgva her, verða ásetingarnar nýttar skynsamt. Verður eitt øki í Føroyum til dømis útnevnt sum tjóðgarður, leggur hetta afturat virðinum hjá Føroym sum ein ferðavinnutjóð, ið virðir og verjir síni náttúrugivnu virðir. Um sæð verður burtur frá sjálvsagda virðinum í at verja náttúru og djór, er tað eisini eitt virði fyri eina vaksandi ferðavinnu, at fleiri støð í Føroyum verða útnevnd sum serlig verndarøki, tað veri seg orsaka av serligum landslagi, jarðfrøði ella djóra- ella plantusløgum. Hetta er við til at fjøltátta og spjaða ferðavinnuna og kann hava við sær nýggjar

the Faroe Islands
Unspoiled, Unexplored, Unbelievable

inntøkur, beinleiðis og óbeinleiðis, samstundis sum hetta ásetir neyðugu avmarkingarnar fyri at varðveita serliga virði við økinum.

Tað hevur víst seg at vera ein stór avbjóðing at seta í verk nøktandi verndartiltøk og avmarkingar á serliga sárbærum økjum við støði í galdandi lóggávu. Mykines og serliga lundalandið í Lamba er besta dømi um hetta. Í hesum føri eru longu gjørdar fleiri kanningar, ið kunnu brúkast sum grundarlag undir eini friðing ella, við nýggju lógini, einum verndarøki. Hóast allir stovnar í Føroyum, sum í dag beinleiðis ella óbeinleiðs varða av náttúruvernd, hava mælt til at seta friðingar í verk, og at Yvirfriðingarnevndin við støði í tilmælunum frá Havstovuni, Umhvørvisstovuni, Tjóðsavninum og Visit Faroe Islands í apríl 2021 heittu á landsstýrismannin um at seta í verk kunngerð um friðing, so er framvegis onki hent í málinum. Tað er okkara vón, at tað við nýggju ásetingunum um serlig verndarøki, ber til at seta inn við serligum verndarátøkum, sum bæði kunnu verja fuglin og náttúruna, men sum eisini kunnu vera við til at skipa ferðavinnuna betri. Hetta eru viðurskifti sum væl kunnu ganga hond í hond.

Verður nýggja náttúruverndarfyrisitingin hinvegin ikki raðfest við eini nøktandi figging og verður tað framvegis "ein politisk avgerð" um verndarøki verða útnevnd, er vandin, at tað eru lang útlit til at slík verndarøki verða veruleiki. Enn einaferð mugu vit tískil leggja áherðslu á, at nøktandi figging og ein fakliga sterk og politiskt óheft fyrisiting er altavgerandi, skal lógin verða eitt amboð til at fremja munagóða náttúruvernd og harvið eisini eitt amboð til at tryggja eina burðardygga ferðavinnu sum frá líður.

Í serligu viðmerkingunum til § 20 um tjóðgarðar stendur sum rætt er, at fólk í øldir hava lagt slóð eftir seg í føroysku náttúruni og at tað kann vera neyðugt at seta í verk varsama tilbúgving til ferðavinnu. Við varsamari tilbúgving til ferðavinnu meinast sbrt. viðmerkingunum tiltøk sum t.d. at gera farleiðir sjónligar og møguliga broyta brúkið av verandi bygningum.
Hetta er at frøast um, og vit vóna, at øki í Føroyum verða útnevnd sum m.a. tjóðgarðar, so farast kann undir arbeiði at verja náttúruna og at skipa ferðsluna í hesum økjum. Tað ber ikki til við verandi lóggávu, har tað er upp til meiri ella minni tilvildarligar einstaklingar at gera av, hvør vernd fer fram, og hvussu ferðslan í økinum verður skipað.
Undir sama broti stendur eisini, at "ferðavinnustøðir skulu ikki vera inni í tjóðgørðum." Nærri verður ikki komið inn á, hvat sipað verður til, tá tað snýr seg um "ferðavinnustøðir". Uttanlands er vanligt at sonevnd "visitor centres" ella móttøkubygningar eru at finna inni í tjóðgørðum og verða slík støð vanliga brúkt sum portur inn í ein tjóðgarð, har tað eitt nú ber til at keypa útferð við ferðaleiðara, keypa kort yvir økið og har til ber at geva ferðafólki kunning um staðið, tey eru í ferð við at fara inn í. Hetta er skilagott, eftirsum tað er eitt amboð til at skipa ferðsluna, at geva ferðafólki kunning og til at skapa inntøkur, ið fara til at røkja tjóðgarðin. Er slíkt "visitor centre", ið vanliga verður rikið av náttúrufakliga myndugleikanum, at fata sum ein ferðavinnustøð? Ella er eitt útsýnisstað, t.d. skjól ið verður brúkt til at hyggja eftir fugli, at fata sum ein "ferðavinnustøð"?
Um so er, mæla vit til at hesin setningur verður strikaður. Um ikki, mæla vit til, at tað verður nágreinað, hvat fellir undir eina "ferðavinnustøð" og at grundgivið verður fyri, hví slíkar støðir ikki eru loyvdar.

Verksetanin
Lógaruppskotið gevur ikki innlit í, hvussu landsstýrið sær fyri sær, at arbeiðið at skipa umsitingina og at fara undir kortleggingar- og kunngerðararbeiði kann leggjast til rættis. Visit Faroe Islands metir, at tað hevði styrkt uppskotið, um tað gav greiðari ábending um, hvussu lógin um náttúruvernd skal setast í verk og hvussu umsitingin skal skipast. Hetta soleiðis at ein nýggj fyrisiting í størri mun kann brúka lógina

the Faroe Islands
Unspoiled, Unexplored, Unbelievable

sum grundarlag undir arbeiðssetninginum, tá farast skal undir at skipa stóra náttúruskrásetingar – og kortleggingararbeiði, ið liggur fyri framman. Tá ein tørvsmeting og ein ætlan fyri íverksetanina er gjørd, ber til at staðfesta neyvari, hvørji starvsfólk tørvur er á og hvussu arbeiði frameftir skal raðfestast. Okkum vitandi er slík tørvsgreining ikki gjørd og tí er kanska ov tíðliga at siga, at tørvur er á 4 nýggjum akademiskum starvsfólkum, harav tvey skulu vera løgfrøðingar, serliga tá lógaruppskotið samstundis staðfestir, at tað er ein fortreyt fyri at lógin kann fáa virknað, at neyðugu náttúrufakligu skrásetingarnar verða framdar.

Vit mæla sjálvandi til at raðfesta menningina av eini sterkari fakligari umsiting í Umhvørvisstovuni við røttu førleikum.. Vit mæla til, at munandi størri fíggjarlig orka verður sett av til hetta arbeiði enn tað sum uppskotið leggur upp til, so vit skjótari kunnu flyta okkum úr støðuni sum eftirbátur innan náttúru- og umhvørvisvernd. Visit Faroe Islands metir ikki, at tað er nóg mikið við eini fakligari náttúrufyrisiting á trý starvsfólk, meina vit náttúruverndina í álvara

Náttúruverndargjaldið kann vera lykilin
Náttúruvernd og ferðavinna hanga sum nevnt óloysiliga saman. Tað er náttúran, ið er tilfeingið hjá ferðavinnuni, og tí hevur ferðavinnan beinleiðis áhuga í at verja hetta tilfeingið – tað er bara soleiðis, vinnan kann vera burðardygg. Eitt av høvuðsendamálunum í menningarætlanini hjá Visit Faroe Islands er at brúka ferðavinnuna sum amboð til at fremja náttúruvernd í verki. Og tað er eisini kjarnin í uppskotinum vit løgdu fram í 2019 um at áseta eitt náttúruverndargjald á øll ferðafólk sum koma til Føroyar.

Endamálið við náttúruverndargjaldinum er nettupp at fáa til vega neyðugu fíggingina til at gera støðumetingar, árinskanningar og til at kortleggja føroysku náttúruna, so vit hava eina nógv betri vitan um, hvør støðan er í føroysku náttúruni og harvið eisini, hvørji verndarátøk eru neyðug.

Vit skjóta eisini upp, at alt landið verður nágreiniliga skrásett og kortlagt, so vit kunnu staðfesta, sakliga, hvørjar farleiðir eru tær bestu at vísa ferðafólki á. Soleiðis kunnu vit eisini staðfesta, at summi øki eru, har tað er ein treyt at gingið verður saman við staðkendum ferðaleiðara, t.d. í brøttum og vandamiklum lendi ella á lendi, ið er serliga sárbart. Aðrastaðni eiga øki at vera stongd av náttúru- ella djóraverndarfyrilitum, o.s.frv.

Vit ímynda okkum, at nýggja náttúruverndarumsitingin verður týðandi partur í arbeiðinum at skipa ferðsluna í náttúruni við neyðugu gonguleiðunum og betri kunning um náttúruríkidømi.

Siga vit, at øll útlendsk ferðafólk skulu at rinda 100 kr. í náttúruverndargjaldi, er árliga inntøkan uml. 12 mió. kr. Vit mæla til at bróðurparturin av hesi inntøkuni fer beinleiðis til náttúruna, t.e. bæði at seta í verk neyðuga kanningararbeiði, ið kann vera grundarlag undir eini munadyggari náttúruumsiting, til at gera umsitingarætlanir og til at seta verulig verndartiltøk í verk sbrt. ásetingunum í lógini við nøktandi umsitingarætlanum og eftirliti.

Vit mæla til, at politiski myndugleikin tekur hetta uppskot til eftirtektar og setur slíkt avgjald í verk, oyramerkir inntøkuna til náttúruvernd og á hendan hátt setir ferð á náttúruverndararbeiði.

LM-067/2022

the Faroe Islands
Unspoiled, Unexplored, Unbelievable

Niðurstøða

Lógaruppskotið inniheldur fleiri heimildir og góð verndaramboð til gagns fyri føroysku náttúruna og harvið eisini ferðavinnuna. Lóggávan er heilt greitt eitt stig á røttu leiðini, og tí taka vit undir við uppskotinum við teimum viðmerkingum, ið eru omanfyri.

Tó skal eisini gerast vart við, at tørvur er á fleiri átøkum, áðrenn til ber at siga, at vit eru komin á mál. Millum annað er stórur tørvur á lendislóggávu og dagførdari jarðarlóggávu, ið skipar ferðsluna í haganum. Hetta er grundleggjandi, vilja vit eina væl skipaða ferðavinnu í Føroyum. Vónin er tí, at hetta bara er fyrsti liður í eini størri tilgongd at skipa náttúruumsiting, lendisnýtslu og jarðarlóggávu betri.

Vinaliga

Guðrið Højgaard, stjóri

Visit Faroe Islands • Gongin 9 • Postsmoga 118 • FO-110 Tórshavn
Tel. 555 666 • www.visitfaroeislands.com • info@visitfaroeislands.com